

Реформування парламенту в умовах євроінтеграції України

Букач В.В., доцент кафедри загальноправових ННПП НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

На сучасному етапі інтеграції України гостро постало питання якісного реформування органів державної влади. Зазначена проблема стосується всіх гілок влади. Проблема ролі парламенту в системі гілок влади в сучасних державах стає актуальною. Так, формулюючи свої тези на користь утворення в Україні двопалатного парламенту, Святоцький О. та Чушенко В. висувають такі аргументи: а) двопалатна структура парламенту сприяє широкому взаємоконтролю, співпраці палат, що підвищує відповідальність депутатів, створюються умови для докладного обговорення законопроектів, їх наукової, матеріальної, фінансової аргументації; б) двопалатний парламент більше відповідає вимогам професійного представництва; в) двопалатний парламент, якщо не виключає, то зменшує конфлікти між парламентом та виконавчою владою (урядом), а за наявності розбіжностей між ними – сприяє раціональному їх розв'язанню; г) поділ на дві палати є гарантією проти «авторитарності» парламенту; ґ) двопалатний парламент виражає не лише загальнонародні інтереси, але й є органом територіального представництва, який представляє інтереси місцевого самоврядування і формується за принципом рівного представництва, що здійснюється виборчими колегами, депутатів представницьких органів місцевого самоврядування, – представників регіональних структур політичних партій та інших об'єднань громадян [1, с.93-94].

На сьогодні не вироблено оптимальної системи законодавчої діяльності Верховної Ради України. Оскільки серед функцій Верховної Ради України важливе місце займає саме законодавча, то виявлення недоліків та визначення перспективних напрямів її здійснення є нині актуальним. Аналізуючи стан законодавства, можна сказати, що для нього характерні нестабільність і внутрішня суперечливість законодавчих актів, окремих їх норм щодо врегулювання певних суспільних відносин, недостатня наукова обґрунтованість частини законодавчих актів, їх декларативність, несформованість механізму реалізації тощо. Спонтанний розвиток законодавства України значною мірою зумовлений безплановістю законодавчої діяльності. Для виправлення становища доцільно було б перевести цю діяльність на рейки державної програми законодавчих робіт України, яка б відображала як загальні напрями розвитку законодавства (стратегію законотворчості), так і напрями розвитку його окремих галузей. Державна програма законодавчих робіт має стати методологічною основою для складання Верховною Радою України поточних і перспективних планів у сфері законодавчої діяльності. [2, с. 260].

Проблема правопорядку та депутатської дисципліни у Верховній Раді України також потребує вирішення. На сьогодні спостерігається домінування фракційної дисципліни над дисципліною загальнопарламентською і

домінування фракційних інтересів чи навіть одноосібних інтересів лідерів парламентських фракцій. Це слід розглядати як одне з основних джерел недоліків у роботі законодавчого органу країни, що виникає, зокрема, внаслідок фізичного блокування пленарної роботи Верховної Ради, що нерідко спостерігається. З даним твердженням Величка О. необхідно погодитися, оскільки блокування роботи Верховної Ради України дуже часте явище. Тому виникає необхідність доповнити нормою Закон України «Про регламент Верховної Ради України», яка б встановлювала відповідальність за блокування роботи парламенту [3, с. 118].

На думку Величка В.О. теоретично необґрунтована кількість комітетів Верховної Ради України – 27 (нині – 28). Наприклад, у складі комітетів діє лише п'ять так званих «правових» комітетів, а саме: 1) з питань правової політики та правосуддя; 2) Комітет з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування; 3) Комітет з питань запобігання і протидії корупції; 4) з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин; 5) Комітет з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності. Він пропонує оптимально вибудувати систему комітетів, раціонально розмежувавши їх компетенцію. Щодо наявних п'ятих «правових» комітетів, то ефективніше було б об'єднати їх в єдиний юридичний(правовий) комітет з відповідними підкомітетами для того, щоб не лише виробляти, а й активно, цілеспрямовано та узгоджено здійснювати через законодавчий процес єдину в державі правову і законодавчу політику. Крім того, потребує перегляду й нинішня система комітетів, які займаються економічними та іншими питаннями. За результатами аналізу статистичних даних встановлено, що такі сфери суспільного життя, як сім'я та молодь, соціальне забезпечення потребують більшої уваги органів державної влади. При цьому комітети Верховної Ради України формуються таким чином, щоб збалансовано представляти інтереси різних політичних сил, але не встановлено критеріїв рівномірного їх розподілу за сферами суспільного життя. Отже, з урахуванням тих сфер суспільного життя, які потребують більшої уваги органів державної влади, необхідно встановити провідні напрями роботи комітетів [3, с. 115].

Проблема недоторканності народних депутатів України постійно обговорюється у пресі, а також народними депутатами у Верховній Раді України. Все це робиться часто без аналізу проблеми, з чисто популістськими цілями.

Мотивуючи свої виступи, громадяни України у засобах масової інформації, як правило, стверджують, що «право недоторканності депутатів» не зафіксовано в конституціях більшості країн або передбачає зовсім інші ознаки цього привілею.

Насправді, право недоторканності депутатів зафіксоване у різній формі у конституціях переважної більшості країн. Щоправда, ознаки цього привілею різні. У багатьох країнах імунітет депутата не діє поза межами парламенту, в момент скоєння злочину, а в ряді країн він діє завжди. Депутат позбавляється права недоторканності парламентом. В Україні ж статус недоторканності народних депутатів є абсолютним. Практично будь-яке порушення громадського порядку народним депутатом залишається без покарання, що впливає з аналізу законодавства, зокрема ст. 80 Конституції України.

У переважній більшості країн депутати позбавляються імунітету на пленарному засіданні простою або кваліфікованою більшістю голосів. Проте є і простіші процедури. Так, у Великій Британії члени Палати громад можуть бути позбавлені імунітету за рішенням спікера. Зазначений досвід теж може стати корисним для запозичення Україною [3, с. 120].

Список використаних джерел:

1. Скрипнюк О. Двопалатний парламент як конституційна модель структурної організації вищого законодавчого органу влади / Скрипнюк о. // Право України. – 2011. – №11. – с. 92–100.;

2. Кислий Павло, Вайз Чарльз. Становлення парламентаризму в Україні: на тлі світового досвіду [Текст] / Павло Кислий, Чарльз Вайз. – К. : Абрис, 2000. – 414 с.;

3. Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол. : Ю.Г. Барабаш та ін. – Х. : Право, 2013. – Вип. 25. – 252 с.;

Особливості реалізації державного контролю: досвід європейських країн

Камінська Н.В., професор кафедри загальноправових дисциплін ННПП НАВС, доктор юридичних наук, професор

Демошенко В.С., магістр права

Конституційно-правова практика багатьох європейських держав, свідчить про важливість питання державного контролю, вивчення механізмів його регулювання та запровадження, розробки і реалізації міжнародно-правових стандартів у цій сфері.

Основними видами державного контролю, з огляду на існуючі повноваження спеціально уповноважених органів і посадових осіб, законні інтереси людини і громадянина, є парламентський контроль, конституційний контроль, контроль за діяльністю місцевих органів влади тощо.

Парламентський контроль передбачає функціонування омбудсмана (парламентський комісар з справ адміністрації (Великобританія, Нова Зеландія), посередник або медіатор (Франція), народний захисник (Іспанія), проведор юстиції (Португалія), уповноважений з прав людини (Польща, Росія), контролер (Литва) і т.д.). Найширшими повноваженнями наділені омбудсмани у Скандинавських країнах, оскільки сфера їх компетенції включає контроль за діяльністю державних органів, місцевого самоврядування та судів. У Данії, Фінляндії контроль омбудсманів поширюється й на членів уряду, у Швеції і Норвегії один з омбудсманів контролює виключно військову адміністрацію. Обмежені повноваження парламентського комісара у Великобританії, так як за межами його контролю сфера місцевого самоврядування, питання, віднесені до компетенції судів або адміністративних трибуналів, скарги на роботу поліції, органів управління державним сектором економіки, охорони здоров'я тощо.

Іншими формами парламентського контролю, в тому числі за урядами в європейських країнах, є регулярні обговорення їх звітів постійними комісіями, палатами, робота постійних, спеціальних і слідчих комісій (комітетів) парламенту; рахункові палати (за витрачанням державних коштів, виконанням виконавчою владою державного бюджету). Обсяг компетенції рахункових палат та інших аналогічних органів у різних країнах неоднаковий, відрізняються їх повноваження щодо контролю за